

Varroamijtbestrijding: toen, nu en straks

Dick Vunderink

Luister je naar imkers, dan lijkt de tijd aangebroken voor een nieuwe fase in de varroabestrijding. De grote zorg over beheersbaarheid van de mijt uit de eerste jaren is afgenomen, maar een nieuwe zorg neemt toe, over resistentie van de mijt en over residuën in honing en was: 'Moeten we de bestrijding niet anders aanpakken?' Uiteraard ook verdeelde imkermeningen. Dat kan goed werken, want discussie kan leiden tot bijstelling van je mening en mogelijk tot nieuw beleid. Maar dan moet er wel discussie komen en we moeten bereid zijn kritisch naar onze eigen mening te kijken. Zoals ik in mijn verkiezingspeech zei: Het eigen gelijk is de wortel van alle kwaad. Ik probeer een aanzet te geven tot deze discussie.

De meningen variëren door onze instelling. Haal je graag veel honing, dan moet je sterke volken hebben en verklaar je de oorlog aan de mijt. Stel je prijs op handhaving van het natuurzuivere imago van bijenproducten, dan zoek je naar alternatieven waarbij geen giftige stoffen nodig zijn.

Even terugkijken

In 1983 drong de varroamijt Nederland binnen. Er werd overal intensief gezocht naar passende bestrijding, maar toen was nog nergens iets beters ontdekt dan Folbex. Over residuvorming kon nog nauwelijks iets bekend zijn. Veel imkers hebben toen al met grote weezin voor het eerst chemische bestrijdingsmiddelen toegepast. Geleidelijk werden gebruiksvriendelijker maar nog steeds giftige middelen toegelaten. De Ambrosiushoeve heeft vanaf die tijd ook altijd onderzoek gedaan naar alternatieve middelen, eerst tabaksrook, later mierenzuur, melkzuur, Alant, ether, etherische oliën en biotechnische methoden.

In november 1993 - tien jaar later - verscheen de eerste publikatie van de Stichting Imkerij Fortmond (SIF) met de interessante suggestie dat bestrijding wellicht niet in alle situaties noodzakelijk is, bijvoorbeeld bij vitale volken in een omgeving met gevarieerde dracht. Deze hoopvolle theorie van SIF wordt niet algemeen bevestigd door ervaringen van

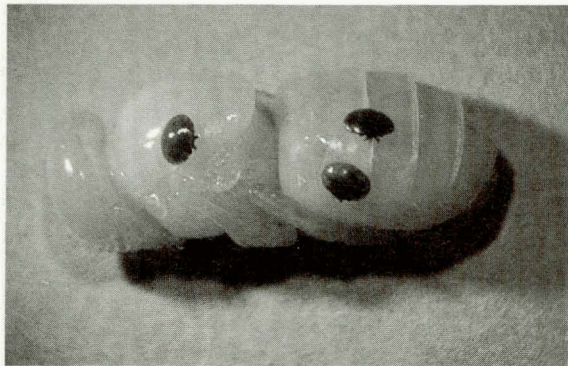
imkers die de theorie als hoopvol hebben willen testen, maar moesten ingrijpen om hun volken te redden.

Sinds 1983 is het beleid van de bijenhouderij geweest dat de mijt moest worden bestreden en hebben bestuurders en onderzoekers met klem aangedrongen uitsluitend de toegestane middelen te gebruiken. Dat advies hebben de meeste imkers uiteraard opgevolgd. Maar blijkens geruchten maakt een aantal anderen nog steeds eigen recepten van niet-toegestane giftige middelen. De slechte discipline van imkers is een blok aan het been van bestuurders en brengt de bijenhouderij in discrediet. Terugkijkend rijst natuurlijk de vraag of we het anders hadden moeten doen. Maar welke keuzen had de Nederlandse bijenhouderij?

1. In heel Europa - en daarbuiten - is in eerste instantie en wordt nog steeds chemische bestrijding van de varroamijt als het meest effectief geadviseerd. De stelling bestrijding is noodzakelijk staat helaas nog overeind. De relatief kleine Nederlandse imkerij staat daarin dus niet alleen.
2. Waarop zouden de bestuurders van de bijenhouderij het ontraden van het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen hebben moeten baseren zonder zich te vervreemden van de sterk verontruste achterban?
3. Wat zouden de effecten zijn geweest van een dergelijk advies:
 - a. bij opvolging advies: grootschalige afbraak van de bijenhouderij met grote negatieve effecten op de beschikbaarheid van bestuivende honingbijen?
 - b. bij het negeren van het advies: nog grotere 'zelfdoenerij' van de imkers en nog meer wild-west in het ongecontroleerd gebruik van slechtgedoseerde niet-toegelaten middelen?

Zorg over effecten

Helaas maken nog niet alle imkers zich zorgen over de effecten van chemische bestrijdingsmiddelen, maar het aantal neemt snel toe. Anderzijds hebben veel zorgvuldige imkers naarstig gezocht naar en gewerkt met biotechnische bestrijding of middelen die misschien minder effectief maar niet giftig waren. Zij zijn daarvoor niet altijd met dank overladen, maar

krijgen nu toch meer waardering.

Om imkers bewust te maken van de risico's van residuvorming heeft de VBBN in 1996 het symposium Natuurzuivere honing georganiseerd.

Over de onwenselijkheid van chemische bestrijdingsmiddelen in de bijenkast is vrijwel iedere rechtgeaarde imker het nu wel eens. Al is het maar omdat de mijt ook niet gek is en resistent wordt. Er bestaat nog wel verschil van mening over de noodzaak om wèl, maar schoon, of niet te bestrijden. Beide opvattingen vinden elkaar in hetzelfde doel: geen vervuiling van de bijen-producten. Resteert dus de vraag naar de effectiviteit.

Op zoek naar nieuwe wegen.

Thans wordt ook in andere richtingen gezocht in het kader wèl bestrijding maar zonder chemie. Koninginnentelers en wetenschappers zoeken naar afweergedrag van de honingbij zelf. Zijn sommige volken beter in staat de mijten aan te pakken en blijft dat vermogen bij nateelt behouden? Op de universiteiten van Wageningen en Utrecht wordt het voortplantingsgedrag van de mijt bestudeerd en wie weet heeft dat betekenis voor onze bedrijfsmethoden. Dit gebeurt deels met financiële en morele steun van de Bedrijfsraad voor de Bijenhouderij. Het project

darrenraatmethode van LUW en Ambrosiushoeve verbreidt zich nu snel en wordt hanteerbaar voor 90% van de imkers. De creatievelingen onder ons moeten aan de slag met het bedenken van bedrijfsmethoden waarin de darrenraatmethode is geïntegreerd. Ik moedig ze aan!

Nu de balans en onze discussie

Aanvankelijk zag niemand een andere uitweg dan de destijds algemeen toegepaste chemische bestrijding van plagen. Ondanks alle wereldwijde research is de mijt nog steeds niet onder de duim te houden. Wèl is meer bekend over residuvorming in was. Het huidige onderzoek richt zich nu enerzijds op de biologie van de mijt of van de honingbij en anderzijds op natuurlijke grondstoffen als mierenzuur, melkzuur of oxaalzuur. Ook de aanvraag van de Bedrijfsraad voor EG-subsidie is vrijwel geheel hierop gericht. De Ambrosiushoeve zal daarover publiceren. Wat moeten onze discussiepunten zijn? Ik reik er enkele aan in de vorm van stellingen - let wel, geen meningen.

1. Bestrijding van de varroamijt moet geen discussie zijn; discussie over integere methoden des te meer.
2. Chemische bestrijding verdient geen schoonheidsprijs, maar het negatieve effect wordt overdreven. Geïmporteerde honing en was vormen een grotere bron van zorg dan de Nederlandse.
3. Een bijenhouderij die de pers mobiliseert bij spuitschade, is hypocriet als men zich niet maximaal inspant om gifvrij plagen bij bijen te bestrijden.
4. Met ingang van 1 januari 2000 mag de varroamijt in Nederland slechts op twee manieren bestreden worden: biotechnisch of met natuurlijke grondstoffen.
5. In deze tijd van ieder-voor-zich moet de imkerij sociale controle weer invoeren om collega-imkers te corrigeren. Wie vervolgt?

advertentie

VOOR VERKOOP AAN HUIS OF OP BIJENMARKT:

1e kwaliteit bijenproducten in bulk of afgevuld, met of zonder etiket

- Spaanse pollen: korrels, tabletten en capsules.
- Koninginnegelei: vers (in honing) en capsules.
- Propolis: tabletten, capsules, tinctuur en zalf.
- Diverse honingsorten, kruidenwijn en honingbonbons.
- **Bel vrijblijvend voor onze prijslijst.**

Euro-Flor B.V. • Uitgeest • Tel. 0251-314283 • Fax 0251-315991